



דרכו האחרונה של קורצ'אק

יעקב רותם, בתוך: "הזכות לכבוד והחובה לכבד" על פי משנתו של יאנוש קורצ'אק
ספר הכינוס הבינלאומי השישי למורשתו של יאנוש קורצ'אק, 2000, עמ' 49-52
האגודה ע"ש יאנוש קורצ'אק,

גירוש בית היתומים התרחש ביום ד', 5 באוגוסט, היום החמישה עשר ל"גירוש" וחמישה ימים לפני גמר חיסול הגטו הקטן. באותו בוקר, בשעה 8, הוקף גוש הבתים שבין הרחובות ויאלקה, סוסנובה, שליסקה חלוטה. לאורך הרחובות התייצבו משמרות צפופים של אנשי ס"ס ואוקראינים. שריקות וצריחות מבעיתות "כל היהודים החוצה" בישרו את ראשית הפעולה. דקות מספר לאחר-מכן פרצו לבית היתומים קבוצות ס"ס אוקראינים ואיתם שוטרים ממשטרת הגטו. ניתנה שהות של חמש עשרה דקות, והילדים הספיקו בקושי לגמור את פת השחרית שלהם. הילדים ירדו בצייטנות למטה והסתדרו בחמישיות. קורצ'אק וסטפה ירדו איתם.

זה ימים הכינה סטפה את הכל לדרך. החוש המעשי שלה הכתיב לה מה עליה לעשות, לא היו לה אשליות. היא ידעה היטב מניסיון השבועיים של הגירוש, שכל בית שנעזב על-ידי יושביו, פושטות עליו חבורות שודדי-רכוש ולוקחות מכל הבא ליד. על כן הלבישה את הילדים במיטב הלבוש שהיה להם, וכל דבר שימושי נארח בתרמילים כהלכה. ארגון זה שיווה למסע מראה חגיגי במקצת של טיול, אך היא לא מצאה בזה פגם.

הארגון הפנימי של המוסד מנע, בשלב ראשון, התערבות של הרוצחים, "הסדר הגרמני הטוב" חייב לערוך מפקד. נמנו 192 ילדים ו-8 מבוגרים נוסף לקורצ'אק ולסטפה ... המסע עצמו לא היה חגיגי כלל וכלל, וקשה להניח שתחת איום הפרגולים וכלי הנשק של הגרמנים והאוקראינים עמדו יהודים בצידי הרחובות וחזו במסע. רק בשטח המצומצם של איזור המצור עמדו לאורך המדרכות, ליד פתחי הבתים, יהודים כנועים ומבוהלים שנצטוו לרדת אף הם, לאותה מטרה עצמה – להולכה לאומשלגפלץ. מעבר לאיזור המצור היו הרחובות שוממים וקירות הבתים אטומים. ניתן היה לראות את המסע רק דרך סדקי תריסים מוגפים, מסתר מחבואים, ממקומות תצפית מרוחקים, או מחלונות.

האם סיפר קורצ'אק לילדים שהם יוצאים, כמנהגם מידי שנה לקייטנה בגוצלאווק, או הולכים לחיות ולעבוד במזרח? האם הילדים הגדולים נתפתו להאמין לו, לאחר שגונבה לאחניהם האמת? האם שרו כמסופר פה ושם? איננו יודעים בדיוק.

... איננו יודעים מה אמר קורצ'אק לילדים בקרון, בתחום הצר שבו נדחקו בדרך בלתי אנושית בדרך לטרבלינקה. איננו יודעים כמה זמן נמשך מסע איום זה ומה אמר לילדים עם הגעתם למחנה המוות. איננו יודעים מה קרה בהמשך. אין עדים, אין עדות. פה ושם נמסר בדל מידע, שבו מציאות ודמיון משמשים בערבוביה. התאריך המדויק של מותו של קורצ'אק הוא בגדר תעלומה. לא נותר בחיים אדם שיכול היה למסור נתונים על שעותיהם האחרונות של קורצ'אק, סטפה והילדים. קביעה זו אינה משנה כהוא זה את העובדה הטראגית והמזעזעת של קיצם. נותרה העובדה שאין עליה עוררים והיא



הדרך האחרונה
סיפורו של מיתוס



המכון החינוכי הישראלי ע"ש יאנוש קורצ'אק נ"ר
The Korczak Educational Institute of Israel

שפועלו של קורצ'אק הפך לסמל בכל העולם ושמטענו האתי והחינוכי מהווה צוואה פדגוגית אוניברסלית לאנושות כולה.

יעקב רותם היה רופא ילדים ישראלי, ממניחי יסודות רפואת הילדים החדשה בישראל. נולד בגליציה, למד רפואה בצ'כוסלובקיה. בשנת 1938 עלה ארצה היה רופא בבית החולים הדסה ובמקביל שומר מטעם "ההגנה" בקמפוס הר הצופים. שנה מאוחר יותר עלה לקרקע ליישוב נגבה. בשנת 1940 החל לעבוד בבית החולים בעפולה; בשנת 1943 נתמנה רופא מחוזי ליישובי העמק. בשנת 1950 נתמנה למנהל מחלקת הילדים בבית החולים בפרדס כץ. כעבור שנתיים נתמנה מנהל מחלקת הילדים בבית החולים תל השומר, משרה בה החזיק 28 שנים.

רותם כתב כ-300 מאמרים, מספר ספרי רפואה, ערכים באנציקלופדיות והיה עורך עיתון "הרפואה" במשך 15 שנה. נפטר בסוף שנת 2004.